

Özdemir, M. (2015). Türkiye’de Bisiklet Turizmi “Velosipet ile Bir Cevelan”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 26 (2): 320-327.

YÖNETTİĞİ LISANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARI

Kıral, M. (1995). KKTC’de 1974 Sonrası Meydana Gelen Sosyo-Ekonomik Değişmeler Ve Bu Değişim İçerisinde Turizmin Etkileri (*Doktora Tezi*). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gürkan, M. İ. (1995). Turizm Haraketlerinin Bir Yerleşim Biriminde (Belek/Antalya) Sosyal Yapıdaki Değişimlere Etkileri. (*Doktora Tezi*). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KAYNAKÇA

Kozak, N. (Söyleşen) (1990). Turban Turizm A. Ş. Genel Müdürü Dr. Mehmet Özdemir: Turizm Dünya Barışını Getirecektir, *Anatolia: Turizm ve Çevre Dergisi*, 1 (3-4): 30-34.

Özdemir, M. (1973). Türkiye’de Sağ Baskı Grupları (*Yüksek Lisans Tezi*). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü (Danışman: Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı).

Özdemir, M. (1977). Ömer Seyfettin ve Hikâyelerinin Sosyolojik Açından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi (*Yüksek Lisans Tezi*). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü (Danışman: Prof. Dr. Mehmet Sağlam)

Özdemir, M. (1984). Turizmin Türkiye’nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Tesirleri (*Doktora Tezi*). Ankara: Hacettepe

Üniversitesi Sosyoloji Bölümü (Danışman: Prof. Dr. Tülin İçli).

Özdemir, M. (1993). Turizm İşletmelerinde Hizmet İçi Eğitim ve “Turban Modeli”, *Anatolia: Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi*, 4 (1): 24-32.

Özdemir, M. (1993). Turizm İşletmelerinde Hizmetiçi Eğitim ve “Turban Modeli”, *Anatolia: Turizm ve Çevre Dergisi*, 4 (1): 24-32. Özdemir, M. (1993). Turizm İşletmelerinde Hizmetiçi Eğitim ve “Turban Modeli”, *Anatolia: Turizm ve Çevre Dergisi*, 4 (1): 24-32..

Özdemir, M. ve Kozak, N. (2000). Türkiye Turizm Yayıncılığı Tarihinden Bir Süreli Yayın: T. C. Turizm Bankası A. Ş. Bülteni (1983-1988), *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11 (Eylül-Aralık): 129-141.

Turizm yıllığı için ayrıntılı bilgi için bkz.: Türktarhan, G. ve Kozak, N. (2012). Turizm Yıllığı’nın Bibliyometrik Profili, VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi bildiri Kitabı (12-15 Nisan 2015), Ankara: Detay Yayıncılık, 567-584. 5 Kozak, Türktarhan, G. (2014). Tarihe Gömülmüş Bir Kurum: T. C. Turizm Bankası A.Ş. İhtisas Kütüphanesi, III. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi, Ankara: Bizim Büro Matbaacılık.

Türkiye Turizmi Sözlü Tarih Görüşmesi (16 Ocak 2014 tarihli sözlü görüşmesi, Görüşen: Gözde Yılmazdoğan).

Nazmi KOZAK, Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Yunus Emre Kampusu, 26470 Eskişehir

E-posta: nkozak@anadolu.edu.tr

Şaban Ali Yaşaroğlu: Azimli Bir Turizm Eğitimcisi

Dilek ACAR

Anadolu Üniversitesi

Eskişehir Meslek Yüksekokulu

GİRİŞ

Şaban Ali Yaşaroğlu, ilkökul mezunu olup, başarılı bir sektör deneyiminin ardından turizm eğitimcisi, hatta bir turizm okulunun kurucusu olunur mu sorusunun Türkiye’deki tek karşılığıdır. Yaklaşık 65’i turizmci kimliğiyle olmak üzere, 83 yıllık yaşamı çokları gibi mücadeleyle dolu olsa da, zorluklara çocukluğundan itibaren sabırla, en önemlisi yaşama sevinciyle göğüs gerer. 1950 yılında, 17 yaşında Tokatlıyan’da başlayan turizm yaşantısını 2015 yılında Ottoman Hotels Grubu’nun Eğitim ve Turizm Danışmanı kimliğiyle tamamlayan Yaşaroğlu’nun, bar ve servis hizmetleri ile başlayan deneyimi içinde bar şefliği, sektörde ve eğitim kurumlarında öğretmenlik, sendikacılık, yazarlık, otel koordinatörlüğü, okul yöneticiliği ve danışmanlık yer alır.

Yaşaroğlu ile Nazmi Kozak koordinatörlüğünde yürütülen *Türkiye Turizmi Sözlü Tarihi Projesi* kapsamında tanıştık. 2014 yılının Şubat ve Mart aylarında İstanbul Mecidiyeköy’de yer alan evindeki görüşmelerimizde eşi Nervin Hanım ile birlikte, beni büyük bir sevecenlikle ağırladılar. Birlikte iki gün geçirdiğimiz ve toplamda 12 saat kayıtlı görüşme yaptığımız Yaşaroğlu, kendisini tanıyanlarda iz bırakanlardandır. Kayıt altındaki görüşmelerimiz sırasında, ara verme tekliflerimi sadece öğle yemeği için kabul ederek hiç düşmeyen enerjisiyle deneyimlerini aktardı.

Değerlerin hızla değiştiği günümüzde, idealist, mücadeleci ve umutlu olmanın, kendi kendini yetiştirmenin ve eski bir deyiş gibi duran “topluma yararlı olmanın” iyi bir örneği Yaşaroğlu.

Bu yönüyle hemen dikkati çeken Yaşaroğlu, henüz 26 yaşındayken “milli kalkınma ruhunu taşıyan genç” olarak dönemin önemli dergisi *Hayat Mecmuası*’na konu olur. Tokatlıyan’da çalışırken tanıştığı yazar ve gazeteci Şevket Rado, 1959 yılı Şubat ayında çıkan *Hayat Mecmuası*’ndaki köşesinde bir hafta arayla yazdığı iki yazısında Yaşaroğlu’ndan bahseder. O sırada Hilton’da çalışmakta olan Yaşaroğlu için “onun köylü çocuğu olduğunu tahmin edemezsiniz” diye yazar. Rado, Yaşaroğlu’nun sadece kendisini değil ailesini de kalkındırdığını, milli kalkınmanın sadece fabrika ve limanlarla değil, Yaşaroğlu gibi bireysel kalkınmayla olacağından bahseder. Yıllar sonra, 04 Ocak 2004 tarihli *Hürriyet* gazetesindeki yazısında da Nuran Çakmakçı, Yaşaroğlu’nu bir “kişisel gelişim dehası” olarak tanımlayacaktır (Yaşaroğlu 2009: 41).

RİZE’NİN KÖYÜNDE BAŞLAYAN YAŞAMI

15 Şubat 1933 tarihinde Rize’nin Ardeşen İlçesi, Işıklı Köyü’nde doğar. Ayşe Hanım ve Ziya Bey’in altı çocuklarının en büyüğüdür. “Doğal bilge” dediği annesi, cevval bir kadındır. Köyde ev işleri, çocuklar ve tütün tarlalarıyla ilgilenirken, bir yandan sonradan öğrendiği okumaya çok meraklıdır ve elinden gazete düşmez. Bu kalabalık ailenin köydeki geliri yeterli olmadığından, baba Ziya Bey İstanbul’da bir buz fabrikasında çalışır. 1944-45 eğitim-öğretim döneminde, bir başka açıdan, II. Dünya Savaşı’nın son yılında Yaşaroğlu, ilkokul 5. sınıftadır. Okulda görevli her iki öğretmen ihtiyat subayı olarak askere çağırılır. Öğretmeni, okulda olmayacakları yaklaşık iki ay süresince Yaşaroğlu’ndan birinci sınıf öğrencilerine öğretmenlik yapmasını ister. Bu şekilde kendisi, ilk öğretmenlik deneyimini yaşar.

Babaları uzakta olduğundan, ailenin en büyük çocuğu olarak Yaşaroğlu, ev ve tarla işlerinde, kardeşlerinin bakımında annesinin sağ kolu olur. Ancak bacaklarında çocukluktan kalma önemli bir sağlık sorunu vardır ve fazla zorlanmaması gerekir. Doktorlar bacaklarını kaybedeceğini söyleyince, babası İstanbul’da bir başka doktora daha danışır ve zorlu bir ameliyatın ardından bu tehlike atlatılır. Ameliyatın ardından Rize’ye dönüşteki gemi yolcuğunda sedyede yatar. Gemi

limana yaklaştığı sırada bir talihsizlik yaşanır ve Yaşaroğlu sedyeden denize düşer. Denizden kurtarılan Yaşaroğlu, bir kez de ağır bir kömür zehirlenmesinden kurtulur. Çocuk yaşta yaşadığı talihsizliklerin, belki de gelecekteki mücadelecilik ruhunu beslediği düşünülebilir, ancak kendisi en çok annesinin bilgeliğinden ve mücadeleciliğinden etkilendiğini söyler.

Yaşaroğlu, her ne kadar annesinin yardımcısı olsa da, her ikisi de eğitimini sürdürmesini istemektedir. En yakın ortaokul saatlerce yürüme mesafesinde olduğundan annesi, daha rahat eğitim alacağını düşünerek İstanbul’daki amcasının yanına gitmesine razı olur. Yaşaroğlu, 1949 yılında bir yaz günü, Güneşli Vapuru ile tek başına çıktığı on günlük yolculuğun ardından İstanbul Çatalca’da yer alan amcasının yanına gelir. Okullar açılıncaya kadar amcasının lokanta ve kahvehanesinde çalışmaya başlar. Ancak amcasının yardımcıya ihtiyacı vardır ve okula gitmesine kesin şekilde karşı çıkar ve çalışmasını ister. Hayal kırıklığına uğrayan Yaşaroğlu amcasının yanından kısa sürede ayrılır. Okul için gerekli destekten yoksun kalınca babası, köye dönmesine karar verir. 1950 yılının hemen başında, köye dönüş hazırlığı yapılır. Bu sırada amcasının lokantasındaki, Yaşaroğlu’nun bir ömür minnetle anacağı ahçıbaşı Şükrü Kanoğlu, bu gayretli delikanlıya yardımcı olur ve onu İstanbul’un efsane otellerinden Tokatlıyan’a çalışmak üzere getirir. Tokatlıyan, Yaşaroğlu’nun deyişiyle “dünyasının değiştiği” yerdir. Burada bir ömür severek çalışacağı turizm ile tanışacak, oteli sadece işyeri olarak değil, meslekî ve kişisel gelişimi açısından bir okul gibi değerlendirecektir. Nitekim yaşantısındaki yerini “üniversiteyi Tokatlıyan’da okudum” diye özetler.

TOKATLIYAN’DA TURİZM İLE TANIŞMA

O dönemde, resmî kayıtlardaki adı Konak Otel olsa da eski adıyla anılır Tokatlıyan. 1950 yılında, Yaşaroğlu 17 yaşındayken dönemin ünlü barmenlerinden Agop Kazancıya’nın yardımcısı olarak işe başlar. O sırada, Tarlabası’nda içinde tek divanın olduğu bir odada kalmaktadır. Yaklaşık beş yıl sonra, 22 yaşındaki Yaşaroğlu, otelin genel müdürü Mahmut Gültan tarafından bar şefliğine

terfi ettirilir ve kendisine Gece Kulübü ve Rustik Bar olmak üzere iki bar teslim edilir. Bu durum, dönemin gazetelerinde “Dünyanın en genç bar şefi” olarak haber olur. Bar şefi olan Yaşaroğlu’na Tokatlıyan’da kalmak üzere bir oda verilir. Böylece yaşantısı tamamen Tokatlıyan olur. Yaşaroğlu’nun Tokatlıyan anlatılarına bakıldığında, otelin kurucusu Mıgırdiç Tokatlıyan’ın oteli yıllar önce damadı Medovic’e, o da İbrahim Gültan adında bir iş adamına devretmiş olsa da, kurucu ruhunun otelin kapanışına kadar nasıl devam ettiği görülmektedir.

1950’li yıllarda Türkiye’de turizm olgusu henüz çok yeni olsa da kalifiye çalışana ihtiyaç duyulur. İş ve İşçi Bulma Kurumu’ndan Avni Diper’in öncülüğünde İstanbul’da ilk kez barmenlik eğitimi düzenlenir. Bu eğitime Yaşaroğlu ile birlikte 32 barmen katılır. Dönemin en önemli kaynağı olarak anılan Fontana’nın kitabı herkese ezberlettirilir. Yaşaroğlu’nun birlikte çalıştığı Agop, Serkis, Nikolai ve Yani ustalar, aynı zamanda dönemin en iyi ustaları arasında yer alıyordu. Yaşaroğlu, yaz dönemlerinde daha çok yine Gültan’ın işlettiği Tarabya Tokatlıyan’da da çalışır ve bu ahşap otelin yangın sonucu yok oluşuna da şahitlik eder.

Tokatlıyan’ın İstanbul’un toplumsal yaşantısında önemli bir yeri vardır. Müşterileri arasında Peyami Safa, Hasan Âli Yücel, İbrahim Çallı, Falih Rıfkı Atay, Bülent Nuri Esen, Suat Derviş, Şevket Rado, İngiliz Kemal lâkaplı (Ahmet Esat Tomruk) gibi dönemin önemli siyasî isimleri, yazarları, sanatçıları, gazetecileri, iş adamları yer alır. Ankara’dan gelen meclis üyelerinin çoğu konaklama ya da toplantıları için Tokatlıyan’ı tercih eder. Otelin müşteri profilini bir avantaja çeviren Yaşaroğlu, kimileriyle dostluğa varan ilişkiler kurduğunu, onlarla bir arada bulunmanın, sohbet etmenin kendisi için çok yararlı olduğunu söyler. Yaşantısına en fazla dokunan isim ise Hasan Âli Yücel olur. Yaşaroğlu, her gece müşteriler çekildikten sonra otelin salonunda kitabını okur. Bir gece yine okumaktayken yanına Hasan Âli Yücel gelir. Sohbet sırasında mezuniyetini sorunca “maalesef ilkokul” yanıtına kızan Hasan Âli Yücel, bu durumun, eğitimi için engel olamayacağını söyler. İngilizce bilmediğini öğrenince,

onu bir dil kursuna kaydettirmeye karar verir. Yaşaroğlu, bu şekilde İngilizce öğrenir. Hasan Âli Yücel sohbet sırasında, kendisine çokça kitap almasını söyler. “Önce anlamayacaksın ama okumayı sürdür” diye tembih eder. Yaşaroğlu’nun bugün evindeki kütüphanesi işte bu şekilde satın almaya başladığı kitaplarla doludur.

1957 yılına gelindiğinde, Tokatlıyan Oteli kapanış sürecine girer. Otel, arkasında yer alan Üç Horan Kilisesi’nin arsasında yer alır ve kira karşılığında işletilir. Kilise Vakfı, otelin birikmiş borcu ve iç mekânlarda yapılan usulsüz mimarî değişiklikler için dava açar ve kazanır. 1957 yılında tahliye süreci başlar ve çalışanların işine son verilir. İstanbul’da deneyimli bir barmenin çalışabileceği pek fazla yer yoktur, mevcut kadrolar da doludur. Aslında 1955 yılında açılan Hilton’dan Yaşaroğlu’na kendileriyle çalışması için teklif götürülür. Ancak Tokatlıyan’daki geliri ve çalışma koşulları daha iyi olduğundan kabul etmez. Nitekim bir kardeşini Ankara’da hukuk fakültesinde, bir kardeşini de İstanbul’da lisede okutacak kadar kazanırken, Hilton’da maddi açıdan eski refahına erişemeyeceğini de bilir.

HILTON YILLARI

Tokatlıyan’ın ardından Yaşaroğlu, 1958 yılında Hilton’a başvurur. Kendisine barmen ihtiyacı olmadığı ama komi olarak işe alınabileceği söylenir. Fazla seçeneği olmadığından bu teklifi kabul eder. Yaklaşık iki buçuk ay komi olarak çalışmasının ardından barmen yardımcısı olur. Birlikte çalıştığı yiyecek-içecek müdürü Nezih Ohri’dir. 29 Ekim 1960 tarihinde Nervin Hanım ile evlenen Yaşaroğlu’nun bir erkek, bir kız çocuğu dünyaya gelir. Oğlu Evren Yaşaroğlu da turizme ilgi duyarak turist rehberi olur.

Türkiye’de uluslararası otelciliğin kapılarını açan Hilton’da işler, hem daha farklı ve hem de yoğun şekilde devam eder. Yaşaroğlu, Hilton’da bar ve servis dışında, otelciliğin esaslarını da gözlemleme fırsatı bulur. Adeta Türk turizmi için bir okul işlevi gören Hilton’da, Yaşaroğlu’nun dile getirdiği yenilikler arasında housekeeping ve yiyecek-içecek müdürlüğü gibi yeni alanlarla birlikte çok departmanlı otelcilik, uluslararası standartlar, sürekli personel eğitiminin önemi, müşteri

memnuniyetinin önemi ve nasıl sağlanacağı gibi konular yer alır. Yaşaroğlu, Hilton'da çalışmaya devam ederken sırasıyla bar kaptanı ve barlar şefi olur. Daha önce İş ve İşçi Bulma Kurumu'nda çalışmakta olan Avni Diper ise Hilton'da personel müdürüdür. Bir gün Yaşaroğlu'nu çağırıp bar ve servis eğitmeni olmasını teklif eder. Çünkü Hilton'un üst düzeydeki altı yöneticisi Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim alır. Ancak orta ve alt kademe çalışanlarına bakıldığında, uluslararası standartlar açısından yeterli değildir ve yavaş bir eğitim ihtiyacı söz konusudur. Yaşaroğlu bu teklifi kabul eder, bar ve servis yöntemlerinden kokteyl reçetelerine kadar bilgi birikimini eğitim notları halinde yazıya geçirir. Hilton'a bağlı olarak farklı kurumlarda seminerlere de katılır. Çalışanlara teorik ve uygulamalı eğitim verirken, bir yandan oteldeki önemli etkinliklerin sorumluluğunu üstlenmeye devam eder.

Yaşaroğlu, meslekî yaşamına devam ederken, bir yandan Tokatlıyan'da başlayan ilişkilerinin devamında siyasetle ilgisini de sürdürür. CHP üyesi olarak çeşitli siyasî ve sendikal faaliyetlerde bulunur. Hilton'da çalışırken, dönemin turizm alanındaki tek sendikası olan Türkiye Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçi Sendikası (OLEYİS) üyesidir. 1960'li yıllarda OLEYİS'in politikalarından rahatsızlık duyan bazı üyeler, farklı bir örgütlenmeye gitmeyi tercih ederler. Bu kişiler arasında yer alan Yaşaroğlu'nun da destek verdiği bir grup tarafından 31 Mayıs 1965 tarihinde Turizm Sanayi Türkiye Otel Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçileri Sendikası (TETOLEYIS) kurulur. Sendika, 1966 yılındaki Birinci Genel Kurulda Turizm-İş adını alır. OLEYİS, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na (Türk-İş) bağlıdır. Turizm-İş ise 13 Şubat 1967 tarihinde kurulan Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na (DİSK) bağlanır. Hilton, OLEYİS'e bağlı çalışanlarının sendikal faaliyetlerini tanıyarak toplu sözleşme, çocuk ve yakıt ödeneği yükümlülüklerini yerine getirirken, Turizm-İş'i desteklemez. Hilton çalışanlarının büyük bir kısmı da Yaşaroğlu'nun öncülüğünde ve kendi deyişiyle gizli bir şekilde Turizm-İş'e geçer. Hilton yönetiminin Turizm-İş'e bağlı yaklaşık 400 çalışanın bazı haklarını karşılamadığı gerekçesiyle, Turizm-İş çalışanları tarafından 5 Ağustos 1975 tarihinde otelin bahçe-

sine 17 çadır kurularak bir direniş başlatılır. Otelde devam eden çalışan sayısı 100 civarında kalır. Hem Hilton hem de Türkiye turizmi için ilk sayılabilecek bu grev 22 gün sürer ve liderliğini Yaşaroğlu üstlenir. Amacı taleplerinin olaysız biçimde karşılanmasıdır. Bu sırada ses tellerinde ciddi hasar meydana gelir. 22 günün sonunda otelin genel müdürü işten alınır ve çalışanların hakları geri verilir.

Yaşaroğlu, sendikal faaliyetlerini daha profesyonel olarak sürdürmek ister. 1976 yılında emekliye ayrıldıktan sonra, Turizm-İş Genel Sekreterliği görevini üstlenir. 1977 yılında Bülent Ecevit'in önerisiyle, İstanbul'dan CHP milletvekili aday adayı olur. 12 Eylül dönemine gelindiğinde, yeni dönemin en çok hedefinde yer alan gruplardan biri de DİSK'e bağlı sendikalardır. Turizm-İş'teki görevi nedeniyle Yaşaroğlu tutuklanır ve dokuz ay tutukluluğun ardından suçsuz bulunarak bırakılır.

OTEM DÖNEMİ

1980'li yıllarda Türkiye'de turizm hızla büyürken, bunu karşılayacak kalifiye insan kaynağı yeterli değildir. Buna bir çözüm olarak, 1987 yılında Turizm Bakanlığı'na bağlı Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TUGEV) öncülüğünde uygulamalı eğitim vermek üzere Antalya/Kemer'de Otel ve Eğitim Merkezi (OTEM) kursu açılır. Yaşaroğlu da, kursun 14 eğitmeninden biri olur ve çok sevdiği eğitmenlik işine geri döner. 1987-1993 yıllarında aslında kısa sayılabilecek bir zaman diliminde eğitim veren OTEM, 60 odalı ve dört yıldızlı bir oteldir. Yöneticiliğini Avni Aker'in üstlendiği merkezde öğrencilere yaklaşık altı aylık yoğun teorik ve uygulamalı eğitim verilir. Bar ve servis derslerini yürüten Yaşaroğlu, ders notlarını büyük bir titizlikle hazırlar, dersten önce bir kopyasını da Avni Aker'e verir.

Bu sırada, Fethiye'de açılan Hotel Aries'in yatırımcısı tarafından otelin genel koordinatörlüğünü yürütmek üzere bir teklif gelir. OTEM'deki işinden çok memnun olsa da bu teklifi kabul ederek üç yıl boyunca Aries'in genel koordinatörlüğünü yürütür. Yaşaroğlu, burada karşılaştığı profesyonel olmayan turizm yatırımcılığı ve işletmeciliğinden rahatsızlık duyar. Örneğin,

otelin yatırımcısı, otelde inşası bitmeyen saunayı bitmiş gibi fotoğrafı yapıp acente broşürüne bastırır. Yaklaşık üç yılın ardından Aries'ten ayrılarak İstanbul'a geri döner.

İTÜ VAKFI TURİZM OKULU'NDA 20 YIL

1991 yılında turizm eğitiminde rol almak isteyen bir başka kurum da İstanbul Teknik Üniversitesi'dir (İTÜ). İTÜ Vakfı Genel Sekreteri Prof. Dr. Güven Önal, kuracakları turizm okulu için Yaşaroğlu'nun desteğini ister. Vakıf başkanı Prof. Dr. Kemal Kafalı ise "bir ilkokul mezunu nasıl turizm okulu kurar, üniversiteyi küçültmeyelim!" diyerek itiraz eder. Güven Önal, Yaşaroğlu'nu tanıdığını ve sorumluluğun kendisine ait olduğunu söyler. Bunun üzerine 9 Eylül 1991 tarihinde İTÜ Vakfı Turizm ve Otelcilik Okulu kurulur ve 18 öğrenciyle eğitime başlar.

Öğrencilerin seçilerek alındığı okulda, altı ay teorik, beş ay uygulamalı eğitim ve bir aylık ara tatil dönemine dayalı olmak üzere toplam bir yıl eğitim verilir. Bu okulda verilen derslerden bazıları şunlardır; Turizmde Hizmet Tanımı ve Kalitenin Önemi, Turizmde Doğal ve Tarihsel Varlıkların Önemi, Turizmde Çevrenin Geleceği ve Çevreye Saygı Etiği, Türkiye ve Dünya Seyahat Acenteciliğine Genel Bakış, Turizm Mimarisinde Yeni Yaklaşımlar ve Tasarımlar, Hizmet Sektöründe Konuk Memnuniyetini Sağlama ve Önemi.

İTÜ Vakfı Turizm Okulu'nda öğretmenliğin yanı sıra okulun ve vakfa bağlı konukevi yöneticiliğini de üstlenen Yaşaroğlu, buradaki işine aşkla bağlandığını söyler. Kendisiyle birlikte, toplam 13 öğretmen ders verir. Yaşaroğlu, öğrencilerine teorik eğitim kadar uygulamalı eğitim ve gözlem imkânı sağlamaya özen gösterir. Ders verecek olan hocaların sektör deneyimi olmasına özen gösterir. Her hafta sektörden deneyimli bir kişi, öğrencilere seminer vermesi için okula davet edilir. Öğrencilere deneyim kazanmaları için çok sayıda otel, fuar, müze gibi yerlere ziyaret olanağı sağlanır. Okulun veya öğrencilerin ihtiyaçları için burs ve sponsorluk desteği sağlanır. 20 yıl boyunca binden fazla öğrenci, bu okulda eğitim alır. Yaşaroğlu, önce kendisine karşı çıkan Prof. Dr. Kemal Kafalı'nın "Şaban Bey sayesinde okulumuz marka haline geldi" diyerek büyük destek verdiğini dile getirir.

21 Ocak 2011 tarihinde İTÜ Vakfı Yönetim Kurulu'nun aldığı kararla, Yaşaroğlu okuldaki görevinden ayrılır. Yaşı seksene yaklaşan ancak dinlenmek istemeyen Yaşaroğlu, birkaç ay sonra İstanbul'da bulunan Ottoman Hotels Grubu'nda eğitim ve turizm danışmanı olarak göreve başlar. Yaklaşık dört yıl bu görevini yürütür. Deniz Tüfekçi'nin vurguladığı gibi, evinde oturup kendi işleriyle uğraşmak varken, topluma borç ödeme duygusuyla üretmeye devam eder (Yaşaroğlu 2009: 40). Bugün de evinde okumaya ve yazmaya devam etmektedir.

TURİZM EĞİTİMİ ANLAYIŞI

Yaşaroğlu, turizmin felsefesi anlaşılmeden ve öğrencilerde turizm kültürü geliştirilmeden meslek olarak da sevdiremeyeceğine inanır. Öğrencilerine teknik bilgi ve becerilerin kazandırılmasında teorik ve uygulamalı eğitime aynı derecede önem verir. Ancak ona göre öncelikle turizm sevgisi ve meslekî değerleri kazandırılmalıdır. Turizm çalışanının en önemli meziyeti, gülyüz ve ahlak duygusudur.

Yaşaroğlu, 1967 yılında Hilton'da çalışırken, Haydarpaşa Turizm Lisesi'ne davetli konuşmacı olarak davet edilir. Türkiye turizminin henüz ilk hareketlenme aşamasında düşünüldüğünde, Yaşaroğlu'nun turizmin günümüzde sıkça vurgulanan özelliklerini o dönemde dile getirmiş olduğunu, adı geçen konuşması için hazırladığı metinde görürüz:

Dış turizm dünya halklarının birbirlerini tanımalarına, karşılıklı dostluk bağlarının kuvvetlenmesine, toplu bir bilgi sahibi olmalarına yardımcı olduğu gibi, dünya barışına hizmet etmekte, milletlerarası müzmin gerginlikleri yumuşatmakta, harpleri frenleme görevi de görmektedir.

Turist beklentileri denilince, konaklama, ulaştırma gibi teknik imkânlara ağırlık verildiği 1960'larda, Yaşaroğlu yukarıda adı geçen konuşmasında yine öngörülü biçimde turist beklentilerini şöyle ifade eder:

Sırası ile turist gülyüz, emniyet, itimat, temizlik, konfor, rahatlık, huzur, ticarî ahlâk, dürüstlük ve sorduğu sorulara cevap ister.

Turizm ile ilgili bilgi ve birikimini, çeşitli seminerlerde yaptığı konuşmalarını mümkün oldu-

ğunca yazıya geçirme yönünde bir gayreti olmuş Yaşaroğlu'nun. Kitaplaşmasa da meslekî bilgisini tuttuğu notlara aktarmış yıllar boyunca. Bu tür yazılarında turizm bilgi birikimini serbest bir dille aktardığı görülür. Yazılarında sık sık turizm mesleğinin "mutlu" ve başarılı şekilde nasıl yürütülebileceğini ele alır. 2009 yılında yayınlanan "Deneyimlerimden Süzülenler" ve 2011 yılında yayınlanan "İTÜ Vakfında 20 Yılım" kitaplarında öğrencileriyle ya da gençlerle paylaşmak istediği bu tür deneyimlerine yer verir. Turizmin özünde insan olduğundan hizmet alanlarla, diğer çalışanlarla ve toplumla nasıl iyi ilişkiler kurulacağına değinir.

Yazılarında öğrencilerinin çalışma yaşamında ihtiyaç duyabileceği, içinden çıkmakta zorlanabileceği konuları da dikkate alarak onlara rehberlik etmeye çalışır. Örneğin, boş zamanları iyi kullanmak, iş hayatı ile aile hayatının sorunlarının birbirine karıştırmamak, mecbur kalınmadıkça iş değiştirmemek, sabırlı ve mücadeleci olmak, sürekli okumak, çevreyi korumak, aile ve iyi çocuk yetiştirmeye özen göstermek, her zaman pozitif olmaya çabalamak, haksızlık yaparak yükselememek, bilgi ve deneyimleri paylaşmak gibi. Yaşaroğlu'nun eğitmenlikte pek karşılaşılmayan bu hassasiyeti aslında dikkate değer bir konu. Bu özelliği yaşamı, insanları ve paylaşmayı ne kadar sevdiğinin bir göstergesi olarak düşünülebilir. Öte yandan, turizm gibi kimileri için zorlu bir mesleğin yürütülmesinde, meslekî ve özel yaşama daha bütüncül bakması da önemli bir çabadır.

Bugün yayımlanmış üç kitabı, bar ve servis hizmetleri, otelcilik ile ilgili çok sayıda ders notu, çeşitli yerel ve ulusal gazete ve dergilerde yayımlanmış onlarca yazısı ve söyleşisi bulunmaktadır. Yurtiçinde pek çok okulda seminer veren Yaşaroğlu'nun gerek turizme gerekse turizm eğitimine katkısı nedeniyle Rize Valiliği, Anadolu: Turizm Araştırmaları Dergisi, Bursa-Gökdere Rotary Kulübü ve Galata Rotary Kulübü gibi çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından verilen çok sayıda ödülü bulunur.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İçinde bulunduğu koşullara bağlı kalmayarak elindeki olanakları en iyi şekilde değerlendiren

Şaban Ali Yaşaroğlu, kendi kendisini var edenlerden. İçine doğduğu dönemin diğer çocukları gibi önceliği aydınlanma ve topluma yarar sağlamaktır. Bunu sağlamanın tek yolunun, resmî eğitim kurumları olmadığına da bir kanıtı olmuştur yaşamı. Tokatlıyan gibi tarihî önemi olan bir kurumda başlayan turizm yaşantısı boyunca işine, her zaman değer üretmek olarak yaklaşır. Ona göre, sadece işini yapmak değil, birey olarak sorumluluklarını yerine getirmek ve aydınlanmayı sürdürmek de aynı şekilde önemlidir. Turizm eğitimi yaklaşımının temelini de bu inancı oluşturur. Bugün daha çok turizm eğitimciliği kimliğiyle anılan Yaşaroğlu'nun turizm sevgisi ve yaşamı, kimileri için ilham vermeye devam edecektir.

ESERLERİ

- Yaşaroğlu, Ş. A. (2008). *CHP'ye Adanan Bir Ömür: "Geleceğe Bakış"*. Ankara: Türkiye Yayınları.
- Yaşaroğlu, Ş. A. (2009). *Deneyimlerimden Süzülenler*. İstanbul: İTÜ Vakfı Yayınları.
- Yaşaroğlu, Ş. A. (2011). *İTÜ Vakfında 20 Yılım*. İstanbul: Ekin Grubu.

KAYNAKÇA

- Duayyen İsim, Şaban Hoca'nın Başarılarla Dolu Hikâyesi. <http://www.turizmaktuel.com/haber/duayyen-isim-saban-hoca-8217-nin-basarilarla-dolu-hikayesi>, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2016.
- Faaliyetler. http://www.tugev.org.tr/?page_id=2, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2016.
- OLEYİS Tarihçe. <http://www.oleyis.org.tr/index.php/oleyis-sindikasi/tarihce.html>, Erişim Tarihi: 12 Eylül 2016.
- Rado, Ş. (1959). Şaban Ali'nin Kalkınma Hikâyesi. *Hayat Mecmuası*, 7(1).
- Rado, Ş. (1959). Herkese Bir Kalkınma Hikâyesi. *Hayat Mecmuası*, 8(1).
- Yaşaroğlu, Ş. A. (1967). Haydarpaşa Otelcilik Okulu Konferans Notları.
- Yaşaroğlu, Ş. A. (2009). *Deneyimlerimden Süzülenler*. İstanbul: İTÜ Vakfı Yayınları.
- Yaşaroğlu, Ş. A. (2011). *İTÜ Vakfında 20 Yılım*. İstanbul: Ekin Grubu.
- Yaşaroğlu, Ş. A. 01.02.2014 tarihli görüşme (Görüşen: D. A. Gürel)
- Yaşaroğlu, Ş. A. 15.03.2014 tarihli görüşme (Görüşen: D. A. Gürel)
- Yaşaroğlu, Ş. A. 21.04.2013 tarihli görüşme (Görüşen: G. Kacyan).

Dilek ACAR, Yrd. Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, Eskişehir Meslek Yüksekokulu, Yunus Emre Kampüsü, 26470, Eskişehir.

E-posta: dacar1@anadolu.edu.tr